List of Signatures

Sak 14 Styrets beretning 2023.pdf

Name	Method	Signed at
Evensen, Laila	BANKID	2024-03-21 13:23 GMT+01
Neteland, Stig	BANKID	2024-03-20 15:40 GMT+01
Paulsen, Roar	BANKID	2024-03-20 14:22 GMT+01
Julin, Trond	BANKID	2024-03-20 11:47 GMT+01
Smith, M Margrethe	BANKID	2024-03-20 11:31 GMT+01

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

External reference: 7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

Styrets beretning for 2023

Om virksomheten

Drammen kommunale pensjonskasses (DKP) forretningsidé er å være det beste alternativet for administrasjon og forvaltning av pensjonsordningen for de ansatte i Drammen kommune, og de foretak som er tilknyttet kommunens virksomhet.

DKP har som formål å yte pensjoner til medlemmene og deres etterlatte. Målet er å sikre finansieringen av pensjonsutbetalingene på en slik måte at arbeidsgivers tilskudd til pensjonsordningen på lang sikt blir lavest mulig. Dette søkes oppnådd gjennom god kapitalforvaltning og effektiv drift. I tillegg legger styret vekt på god service til medlemmene, særlig gjennom informasjon generelt, men også ved individuelle henvendelser og veiledning.

DKP ble etablert i 1911. Pensjonskassen er nå inne i sitt 113 driftsår og er i kontinuerlig utvikling.
Styret har fokus på arbeidet med å videreutvikle kapitalforvaltningen, effektivisere pensjonskassens arbeidsprosesser, og opprettholde et høyt servicenivå.

Pensjonskassen driver sin virksomhet i lokaler i Bragernes torg 4, Drammen.

Gabler Pensjonstjenester AS har aktuarfunksjonen i DKP, Ernst & Young er pensjonskasses revisor, internrevisjon er Deloitte og Risk manager for pensjonskassen er Mercer.

Viktige hendelser

Pensjonskassen legger bak seg et relativt godt finansielt år i 2023, med en verdijustert avkastning på 7,02 prosent beregnet etter modifisert Dietz-modell. Referanseindeksen for pensjonskassen var 7,18 %.

Den globale økonomien var i 2023 preget av geopolitisk uro, ettervirkninger av Covid, fallende energipriser og økende inflasjon.

Nye funksjoner
Innføringen av det nye pensjonskassedirektivet IORP II pr 1. januar 2023, har stilt en rekke nye krav til DKP. Pensjonskassen har innført følgende nye funksjoner:

1. Risk manager (Mercer)
2. Intern revisor (Deloitte)
3. Aktuarfunksjon (Gabler pensjonstjenester AS)

Risk Manager overvåker den totale og overordne risiko for pensjonskassen.

Internrevisor bistår styret og daglig leder med å ivareta pensjonskassens ansvar for at internkontrollen er forsvarlig. Internrevisor evaluerer hensiktsmessigheten og effektiviteten av virksomhetens styrings- og kontrollprosesser. I tillegg vurdere internrevisor pensjonskassens etterlevelse av etablerte rutiner/prosedyrer og kontrolltiltak på kritiske områder.

Aktuarfunksjon verifiserer den utøvende aktuars oppgaver for pensjonskassen.

Nytt fagsystem
Pensjonskassen har inngått avtale med Aksio AS om nytt fagsystem, O-pensjon, med virkning fra 1. januar 2024. O-pensjon er et moderne og fremtidsrettet system som vil gjøre administrasjon av medlemsbestanden svært effektivt og dermed frigjøre ressurser i DKPs administrasjon for veiledning av medlemmene i et stadig mer komplekst pensjonsregime.

Søknad om bruk av innkallingsrett til egenkapital som supplerende kapital
Pensjonskassen har søkt Finanstilsynet om å godkjenne at fremtidige, ikke-innbetalte egenkapitalinnskudd kan inngå i pensjonskassens supplerende kapitale basert på en beregningsmetode hvor supplerende kapital utgjør 2,5 % av pensjonskassens premiereserve. Finanstilsynet godkjente søknaden 25. januar 2024. Dette innebærer at pensjonskasses soliditet er styrket med 2,5 % av premiereserven ved inngangen til 2024.

Ny uføretariff
Styret i DKP besluttet i styremøte den 07.12.2023 ny uføretariff med bakgrunn i at antall uføre er redusert. Tariffendringen er med virkning fra 01.01.2024. Det nye grunnlaget vil utgjøre en reduksjon av uførepremien på ca. kr 20 millioner kroner første år.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

Årsresultat

Kapitalavkastningen på investeringsporteføljen ble 7,02 prosent beregnet etter modifisert Dietz-modell. Pensjonskassens totalresultat utgjør 46,7 millioner kroner før skatt, mot -48,7 millioner kroner i 2022. Pensjonskassens soliditet er tilfredsstillende, og solvenskapitaldekningen var på 170 prosent. Det absolutte kravet til solvenskapital er 100% dekning, og innebærer at pensjonskassen har en tilfredsstillende soliditet. Pensjonskassen vil tåle et ytterligere moderat til sterkt stress i finansmarkedene før eventuelle tiltak må treffes. Pensjonskassen gjennomfører stresstester etter regler gitt av finanstilsynet gjennom året for å vurdere hvordan eventuelle fremtidige verdifall og renteøkninger vil kunne påvirke pensjonskassens risiko.

Netto renteresultat for pensjonskassen er i 2023 positivt med kr 420,9 millioner, som tilføres bufferfond. Størrelsen på pensjonskassens bufferfond gir pensjonskassen en solid robusthet til å tåle svingninger i markedene slik vi erfarte i 2023. Pensjonskassens egenkapital er derfor ikke berørt.

Styret mener at årsregnskapet gir et korrekt bilde av DKPs eiendeler og gjeld. DKP har en tilstrekkelig økonomisk og finansiell stilling som gir grunnlag for fortsatt drift.

Forsikringsvirksomheten

Forsikringsvirksomheten er kjernevirksomheten til DKP. En hovedmålsetning for DKP er å levere rett pensjon til rett tid, og med god service.

Soliditeten til pensjonskasser må være høy nok til å bære moderat risiko i kapitalforvaltningen. DKP ønsker å utnytte sin risikobærende evne for å oppnå best mulig avkastning.

Medlemskap

DKP er pensjonsordningen for Drammen kommunes arbeidstakere. Andre foretak som har nær tilknytning til kommunen, kan også ha pensjonsordning i DKP. Dette omfatter blant annet stiftelser og foretak kommunen har eller har hatt eierandel i.

Ved utgangen av 2023 hadde følgende foretak forsikringsavtale med DKP:

1. Drammen kommune
    - Drammen Eiendom KF
    - Drammensbadet KF
2. Drammen Kino AS
3. Glitrevannverket IKS
4. Drammensregionens Brannvesen IKS
5. Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS
6. Sørøst 110 IKS
7. Drammen Havn AS (tidligere Drammensregionens interkommunale Havnevesen)
8. Drammen Kirkelige Fellesråd
9. Drammen kommunale pensjonskasse

Drammensregionens interkommunale Havnevesen er omdannet til aksjeselskap, og eies nå av Drammen, Lier og Asker kommune.

Etter Hovedtariffavtalen innen KS-området skal alle som arbeider i kommunen og kommunale virksomheter med pensjonsordning i DKP meldes inn i pensjonskassen uansett stillingsstørrelse.

Unntatt fra medlemskap er ansatte som arbeider på pensjonistvilkår og ansatte som ved tiltredelsen hadde mindre enn 3 år igjen til oppnådd aldersgrense for stillingen. Offentlig godkjente lærere og sykepleiere, som er innlemmet i henholdsvis Statens Pensjonskasse og KLP, er heller ikke omfattet av ordningen.

Pensjonsytelser

Pensjonsytelser i DKP følger Hovedtariffavtalen innen KS–området – SGS 2020 Pensjonsordninger.

Ved full opptjeningstid på 30 år vil utbetalingene av alderspensjon utgjøre garantert (for årskullene født før 1959) 66 prosent av sluttlønn opptil 12 G inkludert folketrygdens ytelser. For medlemmer født i 1959 eller senere vil alderspensjon kunne bli lavere enn 66 prosent som følge av at levealdersjustering også gjelder innenfor den offentlige pensjonsordningen.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

I tillegg til alderspensjon omfatter pensjonsytelsene uførepensjon, ektefellepensjon og barnepensjon.

Ordningen gir også mulighet til å tegne fortsettelsesforsikring til fratrådte medlemmer.

Ved fratreden uten rett til straks begynnende pensjon, gir 3 års medlemstid eller mer en oppsatt rett til fremtidig pensjon.

Alderspensjon/ AFP reguleres årlig i samsvar med lønns- og prisvekst, men ikke høyere en lønnsvekst. Uførepensjon, etterlattepensjon og oppsatte pensjonsrettigheter reguleres med lønnsvekst.

Pensjonene fra DKP, med unntak av uførepensjon/ midlertidig uførepensjon, samordnes med andre offentlige pensjons- og trygdeytelser i henhold til samordningsloven med tilhørende forskrifter. Uførepensjon/ midlertidig uførepensjon er en nettoordning og samordnes dermed ikke med andre ytelser.

DKP er deltaker i Overføringsavtalen sammen med Statens Pensjonskasse og de øvrige pensjonsordningene i offentlig sektor. Avtalen sikrer at arbeidstakere, som har vært medlem av flere offentlige pensjonsordninger, får pensjon fra siste ordning som om de hele tiden hadde vært medlem av én og samme ordning. Overføringsavtalens Sikringsordning skal sikre pensjonsrettigheter opparbeidet hos en arbeidsgiver som opphører. Administrasjon av Overføringsavtalen og Sikringsordningen finansieres av arbeidsgiver ved egen avgift.

Pensjonsutbetalingene til egne pensjonister økte fra 278,3 millioner kroner i 2022 til 299,9 millioner kroner i 2023, en økning på 7,7 prosent.

Avtalefestet pensjon AFP 62–64 år er en tariffavtalt arbeidsgiverpensjon som beregnes og utbetales av pensjonskassen, men som i sin helhet finansieres av arbeidsgiver.

Utviklingen i pensjonsbestanden

	2023	2022	Endring
Aktive medlemmer (inkl. AFP 62-64)	7 626	7 216	410
Oppsatte rettigheter	16 977	16 141	836
Pensjonister	6 307	6 065	242
Alderspensjonister	4 209	3 998	211
Uførepensjonister	1 171	1 148	23
Enke(manns)pensjonister	497	493	4
Barnepensjonister	35	42	-7
Barnetillegg	395	384	11
Sum medlemmer	**30 910**	**29 422**	**1 488**

Premieforhold

Kostnaden knyttet til lønns- og G-regulering (hhv. 5,7 prosent og 6,41 prosent) for 2023 utgjorde 499 millioner kroner.

Premiefondet er på kr 445,9 millioner kroner. Premieinntekter som er ført over resultatet utgjorde 823,1 millioner kroner. Uttaket av premiefondet var på kr 183,9 millioner.

Pensjonsforpliktelser og avsetning til premiereserve

Årets pliktige avsetning til ordinær premiereserve bestemmes av veksten i pensjonsrettighetene som medlemmene har opparbeidet seg (forpliktelser for DKP). Pensjonsforpliktelsene blir påvirket av en rekke forhold. Antall medlemmer i de ulike kategoriene og gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag/ lønnsnivå er viktigst, men også sammensetningen av medlemsbestanden (alders-, kjønns- og yrkesfordeling, og uførerisiko) innvirker i sterk grad.

Premiereserven til dekning av pensjonskassens forpliktelser utgjør 6 992,1 millioner kroner. Gjennomsnittlig beregnet grunnlagsrente er 2,31 prosent.

Kapitalforvaltning

Pensjonskassen forvaltet ved utgangen av året 9,7 milliarder kroner.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

Formålet med kapitalforvaltningen er å sørge for at pensjonskassens eiendeler investeres slik at det oppnås best mulig avkastning innenfor forsvarlige risikorammer og det til enhver tid gjeldende regelverk. Styret søker gjennom

strategi og handlingsplaner for kapitalforvaltningen å sikre at pensjonskassen skal ha en forsvarlig egenkapital og bufferkapital, samt likviditet i investeringene til å sikre avtalte pensjoner til enhver tid.

Pensjonskassen har innløst Ardevora Global Equity SRI Fund i 2023.

Pensjonskassen har gode interne retningslinjer for å håndtere finansiell risiko.

De ulike aktiva er i varierende grad utsatt for finansiell risiko. Aksjerisiko, eiendomsrisiko, kredittrisiko, renterisiko, valutarisiko og likviditetsrisiko er hovedformene for finansiell risiko disse plasseringene er utsatt for.

Markedskommentar

I 2023 strammet sentralbankene kraftig inn politikken for å få økonomiene tilbake til det normale uten å forårsake en brå resesjon, og inflasjonen har gjennom 2023 avtatt. Lønnspresset er fortsatt høyt og dermed er det fremdeles usikkerhet knyttet til inflasjonen fremover. Det forventes at sentralbankene kommer til å holde et høyt rentenivå en god stund fremover.

Til tross for økte renter har den globale økonomien nytt godt av gjeninnhentingen etter Covid, og flere land har hatt god vekst. Aksjemarkedene har hatt god utvikling, spesielt drevet av store teknologiselskaper. I tillegg har renteinvesteringer gått bra på grunn av det relativt høye rentenivået.

Konfliktene i Ukraina og Gaza har skapt volatilitet i energiprisene, og norske aksjer har levert lavere avkastning sammenliknet med det globale aksjemarkedet.

Norsk krone har vært svak gjennom store deler av 2023.

Utsikter

Sentralbankene har kommunisert, og markedet forventer, at renten vil holdes relativ høyt også i tiden fremover. Det er tegn som tyder på at inflasjonen er i ferd med å avta og at rentetoppen kanskje er nådd. Geopolitisk risikoer vil fremdeles være viktige temaer og eventuelle eskaleringer vil kunne påvirke energimarkedene spesielt for olje og gass.

Det forventes at usikkerheten og svingningene i aksjemarkedet vil kunne være betydelig også i tiden fremover.

Aktivafordeling

Pensjonskassens midler deles inn i selskaps- og kollektivportefølje, som forvaltes samlet.

Aktivafordeling pr. 31.12.	**Markedsverdier % 2023**	**Markedsverdier % 2022**
Eiendom/eiendomsfond	10,4	12,4
Norske aksjer og andeler	6,6	6,5
Globale aksjer og andeler	19,4	17,9
Norske obligasjoner omløp	29,0	29,4
Utenlandske obligasjoner	32,8	32,1
Bankinnskudd	1,8	1,6
Utlån til medlemmer *)	0,1	0,1
Sum	**100,0**	**100,0**

*) DKP har avviklet tilbudet om pantelån til pensjonskassens medlemmer pr. 01.01.18, og eksisterende pantelånsportefølje «lukkes» med sikte på utfasing. Bakgrunnen for styrets beslutning er at pensjonskassenes interesseorganisasjon, Pensjonskasseforeningen, har fremforhandlet en avtale med Storebrand som innebærer tilbud om lån og skadeforsikring på gunstige betingelser til pensjonskassenes medlemmer som finnes på pensjonskassens hjemmesider.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

All kapitalforvaltning er utkontraktert til profesjonelle og anerkjente forvaltere etter mandater som er godkjent av styret. Alle investeringer i aksjer og obligasjoner måles mot brede og anerkjente indekser.

Avkastning

Kapitalavkastning 7,02 % beregnet etter modifiser Dietz-modell.

Beregnet etter Mercers modell er avkastningen pr aktivaklasse:

Aktivafordeling pr. 31.12.	Avkastning % 2023	Avkastning % 2022
Eiendom/eiendomsfond	-2,9	-0,3
Norske aksjer og andeler	12,3	-5,9
Globale aksjer og andeler	17,0	-22,7
Norske obligasjoner	5,3	-3,5
Utenlandske obligasjoner	6,3	3,2
Bankinnskudd	2,8	1,1
Utlån til medlemmer	3,0	2,5
Sum	**7,1**	**-7,3**

Risikostyring og soliditet

Kontroll og styring av risiko er en forutsetning for god verdiskapning og trygghet for pensjonsmidlene.
Å identifisere, vurdere og styre risikoene knyttet til både forsikrings- og kapitalforvaltningen, er derfor en svært viktig del av DKPs virksomhet.

Det stilles strenge formelle krav til hvordan kapitalen kan investeres, og hvordan pensjonskassen utøver sin forvaltning. Pensjonskassens finansielle risiko styres blant annet gjennom oppfølging og rapportering på etablerte overordnede mål knyttet til solvenskapitaldekning og solvensmarginkrav.

DKPs ansvarlig kapital var tilstrekkelig ved utgangen av året. Pensjonskassens bufferkapital består i hovedsak av egenkapital, risikoutjevningsfond og bufferfond på finansielle omløpsmidler. Drammen kommune tilførte 20 millioner kroner til innskutt egenkapital også i 2023. Solvensmargindekningen var på 422,4 prosent pr. 31.12.23.

Finanstilsynet følger opp pensjonskassene hvert halvår gjennom pålagt rapportering av solvenskapitaldekning. Finanstilsynets modell for beregning av solvenskapitaldekning benyttes for å kvantifisere pensjonskassens forsikringsrisiko, totalrisiko og delrisikoer. Solvenskapitaldekningen skal være over 100 prosent til enhver tid. Pr. 31.12.23 var DKPs ansvarlige kapital 2 413 millioner kroner, mens samlet solvenskapitalkrav (tapspotensial) var 1 422 millioner kroner. Dette tilsvarer en solvenskapitaldekning på 170 prosent med overgangsordning, hvilket er å anse som en tilfredsstillende solvenskapitaldekning. Pensjonskassen har en målsetning om å ha en solvenskapitaldekning på over 140 prosent.

Styret har fastsatt risikomål og -rammer for å bidra til å sikre at risikoene knyttet til både forsikrings- og kapitalforvaltningen holdes innenfor en akseptabel balanse mellom utvikling, avkastning og risiko. Styret har i tillegg etablert rammer for sin målsatte risiko innenfor risikotypene markedsrisiko, forsikringsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. Markedsrisikoen er den dominerende faktor i DKP, og er knyttet til at selskapets og kundenes midler er plassert i finansielle instrumenter og eiendom. DKP blir dermed eksponert mot markedsrisiko som følge av endring i rentemarkedet, aksjemarkedet, eiendomsmarkedet og endring av kredittmarginer. Den viktigste måten å styre risikoen i en portefølje på, er å spre risikoen på ulike aktivaklasser som i minst mulig grad samvarierer med hverandre. Dette bidrar til å stabilisere porteføljen og sikre at den har en relativt gunstig utvikling uavhengig av markedsforholdene.

Likviditetsrisikoen vurderes som lav. Med unntak av investeringer i eiendomsfond, er pensjonskassens eiendeler plassert i verdipapirer som i normale markeder raskt kan omgjøres til kontanter.

Risikorapportering

Styrets utarbeidede mål og retningslinjer for kapitalforvaltningen forutsetter at midlene skal forvaltes etter kriteriene sikkerhet, risikospredning, likviditet og avkastning. Kapitalforvaltningen skal særlig ivareta sikkerheten over tid, som følge av pensjonskassens langsiktige forpliktelser. Det er gitt rammer for hvilke typer verdipapirer

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

det kan investeres i. Det er også gitt bestemmelser for hvor mye som kan plasseres i de ulike aktivaklassene, samt maksimal plassering i enkeltinvesteringer.

Styret får kvartalsvis rapportering om avkastningen av kapitalen og oversikt over vesentlige endringer i porteføljene. Avkastningen som oppnås blir løpende målt i forhold til relevante referanseindekser. Det utarbeides også kvartalsvis solvenskapitaldekning, som blir rapportert til Finanstilsynet.

Styret har etablert avtale med Mercer AS om kvartalsvis leveranse av uavhengig overvåking og rapportering av kapitalforvaltningen i pensjonskassen, samt ORA. Pensjonskassen har også avtale med Deloitte om årlig temabasert internrevisjon.

Own Risk Assessment (ORA)

Innføring av nytt pensjonskassedirektiv trådte i kraft 1. januar 2023, og styret skal årlig gjennomføre en egenvurdering av pensjonskassens risiko,ORA.

Det er utarbeidet en ORA-rapport med innspill fra styret og i samarbeid med administrasjonen i pensjonskassen, risikostyringsfunksjonen og eksterne ressurser fra Mercer. Hensikten er å påse at det foreligger et hensiktsmessig system for risikostyring og at det finnes skriftlige retningslinjer for alle deler av virksomheten.

I egenvurderingen vurderes pensjonskassens finansielle stilling på både kort og lang sikt gjennom stresstest og simuleringer av aktiva og passiva - ALM analyse. I tillegg til den rene finansielle risikoen skal også annen type risiko vurderes og identifiseres, som for eksempel klimarisiko, regulatorisk risiko og operasjonell risiko, blant annet knyttet til utbetaling av pensjoner.

Vurdering av risikotagningen - 2023

- Risikotagningen er innenfor pensjonskassens risikoappetitt og risikobærende evne.
- Solvenskapitaldekningen etter finanskrisestress er 100 % hensyntatt nåverdien av faste egenkapitaltilskudd på 20 MNOK og 2,5 % av premiereserven som supplerende kapital.
- Stressparameter for aksjer i Finanstilsynets solvenskapitalskjema har økt betraktelig, noe som vil gi en ekstra buffer eller dempende effekt ved et eventuelt markedsfall.
- Framskrivninger viser at pensjonskassen med 95 % sannsynlighet vil tilfredsstille kravet til 100 % solvenskapitaldekning uten ekstraordinær tilførsel av egenkapital de neste 15 årene.

ORA har ikke funnet forhold som tilsier at det er ytterligere kapitalbehov i pensjonskassen.

Organisasjon, administrasjon og drift

Konsesjon og selskapsvedtekter

DKP har konsesjon til å drive virksomhet som pensjonskasse. Pensjonskassens følger de til enhver tid gjeldende selskapsvedtekter gitt av styret i pensjonskassen.

Forsikringsavtale og -vilkår

Forholdet mellom DKP og forsikringstakerne (Drammen kommune og øvrige foretak) er basert på forsikringsavtaler som regulerer ytelser og vilkår. Forsikringsvilkårene regulerer pensjonsrettigheter og finansiering av pensjonsforpliktelsene. Disse ble endret i styremøte i desember 2020 og tilpasset SGS 2020 Pensjonsordninger.

Administrasjon og drift

Pensjonskassen er en egen juridisk enhet med eget styre. Styret er pensjonskassens øverste organ.

Styret består av:

Trond Julin (leder)	oppnevnt av kommunestyret og utpekt av pensjonskassens styre
Margrethe Smith (nestleder)	oppnevnt av kommunestyret

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

Roar Paulsen	oppnevnt av kommunestyret
Laila Evensen	oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene
Stig Neteland	oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene

Alle styrets medlemmer er valgt for en to-års periode frem til sommer 2024.

Styret har avholdt 8 fysiske møter, samt 1 styreseminar.

Pensjonskassens revisor er Ernst & Young AS. Utøvende aktuar og Aktuarfunksjon er begge fra Gabler Pensjonstjenester AS. Revisor har deltatt i styremøte minst én gang i året. Aktuar har deltatt i styremøter hvert kvartal og i tillegg etter behov. Internrevisor og risk manager deltar minst én gang i året.

Ved utløpet av 2023 hadde pensjonskassen 7 fast ansatte medarbeidere.

Fordelingen mellom kjønn i styret er 2 kvinner og 3 menn. Administrasjonen består av 6 kvinner og 1 mann.

Pensjonskassen har fast samarbeid med profesjonelle rådgivere innenfor aktuarielle og finansielle tjenester.

Det har ikke inntruffet noen yrkesskader ved kontoret. Sykefraværet var gjennomsnittlig 3,81 prosent.

DKPs virksomhet er ikke av en slik karakter at den forurenser det ytre miljø.

I januar 2024 tegnet pensjonskassen styreansvarsforsikring i forsikringsselskapet Chubb.

Samfunnsansvar

DKPs samfunnsansvar er i første rekke å levere offentlig tjenestepensjon til rett tid og med god service til våre medlemmer, og på en forsvarlig og kostnadseffektiv måte for kommunen og de øvrige foretak som er tilknyttet DKP.

Pensjonskassen har utarbeidet egen ESG-policy (Environmental - miljø, Social-samfunn, Governance-styring) i forbindelse med pensjonskassens kapitalforvaltning. Policy- og retningslinjer for ESG er offentliggjort på pensjonskassens hjemmesider.

Styret har vedtatt etiske retningslinjer som skal gjelde for DKPs ansatte, styremedlemmer og andre som handler på vegne av pensjonskassen. De etiske retningslinjene for DKP stiller krav om å opptre i samsvar med allmenne etiske normer og gjeldende lovverk. Formålet med DKPs etiske retningslinjer og regler er å øke tilgjengeligheten til, og derved også bevisstheten om, de etiske normer og regler som ligger til grunn for pensjonskassens virksomhet. Disse retningslinjene gjennomgås årlig.

Framtidsutsikter og etterfølgende hendelser

Nye pensjonsregler gir større valgfrihet enn tidligere, og dette innebærer et økt behov for individuell veiledning. DKP fokusere på god formidling av pensjonsrettighetene til sine medlemmer. DKP har et særlig fortrinn på grunn av sin nærhet til medlemmene. DKP har simuleringsverktøy lagt ut på kommunens intranett og pensjonskassens hjemmeside til bruk for alle ansatte. I tillegg har DKP, i samarbeid med andre pensjonskasser, laget kompetanse- og informasjonsvideoer som finnes på pensjonskasses hjemmesider.

Pensjonskassen skal fortsatt være det beste alternativet for Drammen kommune som tjenesteleverandør av offentlig tjenestepensjon, både når det gjelder kostnader, service og forvaltningsresultat.

DKPs viktigste oppgave er å sikre grunnlaget for fremtidige pensjonsutbetalinger innen de lovpålagte rammene for driften. For styret betyr det å sikre best mulig avkastning innenfor forsvarlige risikorammer. En god soliditet er da en forutsetning for å kunne ta en begrenset investeringsrisiko, og samtidig ha risikobærende evne til å tåle svingninger i finansresultatene.

DKP har en tilfredsstillende solvensmarginkapitaldekning ved inngangen til 2024. Pensjonskassens soliditet fremstår som tilstrekkelig.

Styret og administrasjonen vil også i fremtiden opprettholde arbeidet med å videreutvikle og drive pensjonskassen til det beste for medlemmene i DKP.

Styret takker ansatte i DKP for godt utført arbeid i 2023.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

Drammen, 20. mars 2024

Styret for Drammen kommunale pensjonskasse

Trond Julin
Styreleder

Margrethe Smith
Nestleder

Roar Paulsen

Laila Evensen

Stig Neteland

Eiler Helén
Direktør

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
7A6E1B613D58410E9A6D5B2BFA860E60

List of Signatures

14.03.2024 Årsregnskap Drammen kommunale pensjonskasse 2023..pdf

Name	Method	Signed at
Evensen, Laila	BANKID	2024-03-21 13:22 GMT+01
Neteland, Stig	BANKID	2024-03-20 15:40 GMT+01
Paulsen, Roar	BANKID	2024-03-20 14:24 GMT+01
Julin, Trond	BANKID	2024-03-20 11:48 GMT+01
Smith, M Margrethe	BANKID	2024-03-20 11:30 GMT+01

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

External reference: A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Drammen kommunale pensjonskasse

RESULTATREGNSKAP	Note	31.12.2023	31.12.2022
TEKNISK REGNSKAP			
1. Premieinntekter			
1.1 Forfalte premier, brutto	25	823 139 085	589 180 751
1.2 Avgitte gjenforsikringspremier	21	-239 250	-188 000
1.3 Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	2	0	4 801 564
Sum premieinntekter for egen regning		**822 899 835**	**593 794 315**
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			
2.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		48 568 384	67 770 932
2.3 Netto driftsinntekt fra eiendom	14	22 533 182	20 496 070
2.4 Verdiendringer på investeringer	14	494 122 873	-775 902 834
2.4 Verdiendringer på investeringseiendom	14	-18 869 735	-4 968 579
2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		38 581 170	73 048 492
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		**584 935 873**	**-619 555 919**
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter		**0**	**52 680**
5. Pensjoner			
5.1 Utbetalte pensjoner mv.			
5.1.1 Brutto	31	-299 879 051	-278 364 518
Sum pensjoner		**-299 879 051**	**-278 364 518**
6. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
6.1 Endring i premiereserve mv.			
6.1.1 Til (fra) premiereserve mv., brutto	23	-601 486 926	-398 079 857
6.2 Endring i tilleggsavsetninger	23	0	-1 034 819
6.4 Endring i bufferfond	23	-416 713 677	771 050 426
6.5.1 Endring i premiefond	23	-11 055 816	-12 394 410
6.6 Overføring av tilleggsavsetninger og bufferfond fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	2	0	1 034 819
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		**-1 029 256 419**	**360 576 159**
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser			
8.2 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	17, 23	-40 468 435	-31 018 524
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene – kontraktsfastsatte forpliktelser		**-40 468 435**	**-31 018 524**
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader			
9.1 Forvaltningskostnader		-1 987 655	-815 332
9.2 Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	17, 19	-17 958 841	-17 787 384
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		**-19 946 496**	**-18 602 715**
11. Resultat av teknisk regnskap	17	**18 285 307**	**6 881 478**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Drammen kommunale pensjonskasse

RESULTATREGNSKAP	Note	31.12.2023	31.12.2022
IKKE-TEKNISK REGNSKAP			
12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		4 138 551	6 153 212
12.3 Netto driftsinntekt fra eiendom	14	1 920 070	1 860 926
12.4 Verdiendringer på investeringer		32 701 383	-71 801 754
12.4 Verdiendringer på investeringseiendom	14	-1 607 905	-451 119
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		3 287 532	6 632 385
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		**40 439 631**	**-57 606 350**
13. Andre inntekter		**4 050 840**	**2 925 961**
14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
14.1 Forvaltningskostnader		-173 348	-74 027
14.2 Andre kostnader		-1 686 493	-839 154
Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		**-1 859 841**	**-913 182**
15. Resultat av ikke-teknisk regnskap	17	**42 630 631**	**-55 593 570**
16. Resultat før skattekostnad	17	**60 915 938**	**-48 712 092**
17. Skattekostnader	4,5	**-13 630 310**	**7 495 103**
18. Resultat før andre inntekter og kostnader		**47 285 628**	**-41 216 989**
19. Andre inntekter og kostnader			
19.1.2 Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger	12	-464 349	-997 566
19.1.5 Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	4	-116 087	249 392
Sum andre resultatkomponenter		**-580 436**	**-748 175**
20. Totalresultat		**46 705 192**	**-41 965 164**
Avkastning til risikoutjevningsfond	17	-4 145 641	4 712 389
Overført til/fra risikoutjevningsfond		0	0
Overført fra annen opptjent egenkapital	17	-42 559 551	37 252 775
Sum overføringer		**-46 705 192**	**41 965 164**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Drammen kommunale pensjonskasse

BALANSE	Note	31.12.2023	31.12.2022
EIENDELER			
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
2. Investeringer			
2.1 Bygninger og andre faste eiendommer			
2.1.1 Investeringseiendommer	14	32 750 293	34 976 206
2.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
2.3.2 Utlån og fordringer		274 033	474 757
2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	7	232 844 021	212 638 744
2.4.2 Rentebærende verdipapirer	8	451 786 096	414 106 534
2.4.3 Utlån og fordringer	6	10 247 005	6 394 978
Sum investeringer		**727 901 448**	**668 591 219**
3. Fordringer			
3.1 Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		70 458	0
Sum fordringer		**70 458**	**0**
4. Andre eiendeler			
4.2 Kasse, bank		7 617 012	381 584
Sum andre eiendeler		**7 617 012**	**381 584**
5. Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
5.2 Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		6 083 955	5 948 471
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		**6 083 955**	**5 948 471**
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		**741 672 872**	**674 921 274**
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE			
6. Investeringer i kollektivporteføljen			
6.1 Bygninger og andre faste eiendommer			
6.1.1 Investeringseiendommer		402 249 707	420 023 794
6.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
6.3.2 Utlån og fordringer		3 365 768	5 701 286
6.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	7	2 859 865 706	2 553 545 472
6.4.2 Rentebærende verdipapirer	8	5 548 983 219	4 972 940 687
6.4.3 Utlån og fordringer	6	160 350 874	132 675 265
Sum investeringer i kollektivporteføljen		**8 974 815 275**	**8 084 886 503**
Sum eiendeler i kundeporteføljene		**8 974 815 275**	**8 084 886 503**
SUM EIENDELER		**9 716 488 147**	**8 759 807 777**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Drammen kommunale pensjonskasse

BALANSE	Note	31.12.2023	31.12.2022
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER			
10. Innskutt egenkapital	15	**256 919 684**	**236 919 684**
11. Opptjent egenkapital			
11.1 Risikoutjevningsfond		63 200 353	59 054 712
11.2 Annen opptjent egenkapital		410 113 218	367 553 666
Sum opptjent egenkapital		**473 313 571**	**426 608 378**
12. Ansvarlig lånekapital			
12.1 Evigvarende ansvarlig lånekapital	26	35 500 000	35 500 000
Sum ansvarlig lånekapital mv.		**35 500 000**	**35 500 000**
13. Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser			
13.1 Premiereserve mv.	23	6 992 095 456	6 390 608 530
13.4 Bufferfond	23	1 473 552 373	1 056 838 696
13.5 Premiefond	23,25	445 967 093	578 384 566
Sum forsikringsforpliktelser – kontraktsfastsatte forpliktelser		**8 911 614 922**	**8 025 831 791**
15. Avsetninger for forpliktelser			
15.1 Pensjonsforpliktelser o.l.	12	2 077 396	1 895 759
15.2.1 Forpliktelser ved periodeskatt	4,5	8 797 091	5 804 802
15.2.2 Forpliktelser ved utsatt skatt	4,5	16 126 161	11 272 839
Sum avsetninger for forpliktelser		**27 000 648**	**18 973 400**
16. Forpliktelser			
16.3 Andre forpliktelser	32	12 015 891	15 825 693
Sum forpliktelser		**12 015 891**	**15 825 693**
17. Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
17.2 Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		123 431	148 830
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		**123 431**	**148 830**
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		**9 716 488 147**	**8 759 807 777**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Drammen kommunale pensjonskasse

Oppstilling av endringer i egenkapital.
31.12.2023

	Annen innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital			Sum egenkapital
		Risiko-utjevnings-fond	Opptjent egenkapital	Sum opptjent egenkapital	
Egenkapital pr. 31.12.2021	**216 919 684**	**63 767 101**	**404 806 441**	**468 573 542**	**685 493 226**
Resultat før andre inntekter og kostnader			-41 216 989	-41 216 989	-41 216 989
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			-997 566	-997 566	-997 566
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			249 392	249 392	249 392
Totalresultat			-41 965 164	-41 965 164	-41 965 164
Endring i risikoutjevningsfond		-4 712 389	4 712 389	0	0
Sum disponeringer		**-4 712 389**	**-37 252 775**	**-41 965 164**	**-41 965 164**
Endring i innskutt egenkapital	20 000 000				20 000 000
Egenkapital pr. 31.12.2022	**236 919 684**	**59 054 712**	**367 553 666**	**426 608 378**	**663 528 062**
Endringer i regnskapsprinsipper (se note 1)*		0	0	0	**0**
Egenkapital pr. 01.01.2023	**236 919 684**	**59 054 712**	**367 553 666**	**426 608 378**	**663 528 062**
Resultat før andre inntekter og kostnader			47 285 628	47 285 628	**47 285 628**
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			-464 349	-464 349	**-464 349**
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			-116 087	-116 087	**-116 087**
Totalresultat			46 705 192	46 705 192	**46 705 192**
Endring i risikoutjevningsfond		4 145 641	-4 145 641	0	**0**
Sum disponeringer		**4 145 641**	**42 559 551**	**46 705 192**	**46 705 192**
Endring i innskutt egenkapital	20 000 000				**20 000 000**
Egenkapital pr. 31.12.2023	**256 919 684**	**63 200 353**	**410 113 218**	**473 313 571**	**730 233 255**

* Prinsippendring - første gangs anvendelse av IFRS 9 Finansielle instrumenter

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Drammen kommunale pensjonskasse

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Beløp i 1000kr	**2023**	**2022**
Netto kontantstrøm av operasjonelle aktiviteter		
Innbetalte premier	638 475	491 633
Utbetalte pensjoner	-298 989	-277 987
Innbetalt ved overføring av premiereserve og tilleggsavsetninger fra KLP	0	5 842
Utbetalinger til leverandører, ansatte mv.	-23 535	-36 722
Utbetaling av inntekts- og formueskatter	-5 901	-12 428
Netto kontantstrøm av oprasjonelle aktiviteter (A)	**310 050**	**170 338**
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling fra bygninger og fast eiendom	24 453	22 357
Netto inn-/utbetalinger utlån og finansielle investeringer	-342 521	-368 355
Innbetaling av renter og utbytte	28 400	26 096
Utbetaling av renter og forvaltningshonorar	-1 619	-1 726
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter (B)	**-291 287**	**-321 629**
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Innbetaling av innskutt egenkapital	20 000	20 000
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter (C)	**20 000**	**20 000**
Netto endring i kasse, bank (A+B+C)	38 763	-131 291
Beholdning kasse, bank pr. 01.01	139 452	270 743
Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr 31.12	**178 215**	**139 452**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Drammen kommunale pensjonskasse

NOTE 1: REGNSKAPSPRINSIPPER

Generelt

Regnskapet er satt opp i samsvar med god regnskapssskikk, regnskapsloven og forskrift av 20. desember 2011 nr. 1457 om årsregnskap for pensjonsforetak. For pensjonsforetak kommer reglene i IFRS til anvendelse der dette fremgår av årsregnskapsforskriften. Dette gjelder blandt annet ved innregning og måling av finansielle instrumenter og forsikringsforpliktelser. Noteopplysningene er utarbeidet etter årsregnskapsforskriftens kapittel 5.

Prinsippendring - første gangs anvendelse av IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter erstatter IAS 39 og er gjeldende fra og med 01.01.2023. Årsregnskapsforskriften § 3-3 oppdateres med følgende formuleringer: «Finansielle instrumenter skal innregnes og måles i samsvar med IFRS 9 med unntak av finansielle instrumenter som ikke omfattes av standardens virkeområder, jf. IFRS 9 kapittel 2. Finansielle eiendeler som tilfredsstiller kriteriene i IFRS 9.4.1.2A, kan likevel måles til amortisert kost.» Overgangseffekten anses som uvesentlig og er dermed ikke tatt over resultat. For regnskapsåret 2023 har pensjonskassen vurdert et forventet tap på 0 TNOK.

	Beløp i 1000	Opprinnelig målekategori under IAS 39	Ny målekategori under IFRS 9	Opprinnelig bokført verdi under IAS 39	Ny bokført verdi IFRS 9
Regnskapspost	**Finansielle eiendeler**				
2.3.2	Utlån og fordringer	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	Amortisert kost	475	475
2.4.1	Aksjer og andeler (aksjefond)	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	212 639	212 639
2.4.2	Rentebærende verdipapirer (rentefond)	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	414 107	414 107
2.4.3	Utlån og fordringer	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	6 395	6 395
6.3.2	Utlån og fordringer	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	Amortisert kost	5 701	5 701
6.4.1	Aksjer og andeler (aksjefond)	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	2 553 545	2 553 545
6.4.2	Rentebærende verdipapirer (rentefond)	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	4 972 941	4 972 941
6.4.3	Utlån og fordringer	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	132 675	132 675

Klassifikasjon av finansielle instrumenter:

Virkelig verdi med verdiendring over resultatet:

Aksjer, andeler, og andre verdipapirer blir regnskapsført med virkelig verdi. Pensjonskassen bruker valuta- og rentederivater for å håndtere valuta- og renteeksponering. Derivater regnskapsføres som virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Amortisert kost:

Finansielle eiendeler måles til amortisert kost hvis de holdes i en forretningsmodell med formålet å motta kontraktsfestede kontantstrømmer. Kontraktsvilkårene må generere kontantstrømmer som utelukkende består av betaling av hovedstol og renter på gitte datoer. Hvis eiendeler ikke tilfredsstiller forretningsmodellens kriterier, men formålet er både å motta kontraktsfestede kontantstrømmer og salg, måles de til amortisert kost. Utlån og fordringer består hovedsakelig av ansvarlige lån, mens rentebærende verdipapirer er knyttet til investeringer i obligasjonsmarkedet.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Måling av finansielle instrumenter:

Virkelig verdi: Finansielle eiendeler klassifisert til virkelig verdi over resultatet måles til den prisen de kan omsettes for, eller forpliktelsen kan gjøres opp, i en transaksjon mellom velinformerte og frivillige parter. Verdsettingen følger et hierarki (nivå 1, nivå 2, og nivå 3) basert på verdsettingsmetoder.

Amortisert kost: Investeringer i utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Effektiv rente beregnes ved å diskontere fremtidige kontantstrømmer og tar hensyn til alle kontraktsmessige vilkår i den forventede løpetiden. Forventede kredittap beregnes basert på nåverdien av manglende betalinger. Manglende betalinger er differansen mellom de kontantstrømmene som skal betales i henhold til kontrakten, og de kontantstrømmene selskapet faktisk forventer å motta. Pensjonskassen har etablert en avsetning for forventede tap (ECL), avhengig av kredittrisikoen. Ved stabil kredittrisiko avsettes det for 12-måneders forventet tap. Ved vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangsinnregning, avsettes det for forventet tap over hele instrumentets levetid.

Dette gir et klart rammeverk for klassifisering og måling av finansielle instrumenter i pensjonskassen, i tråd med internasjonale regnskapsstandarder.

Investeringseiendommer

Investeringseiendom består av eiendom (tomt, bygning eller begge deler) som benyttes for å opptjene leieinntekter, for verdistigning på kapital eller begge deler. Investeringseiendommer regnskapsføres til virkelig verdi. Virkelig verdi tilsvarer antatte markedsverdier, uten fradrag for transaksjonsutgifter ved et eventuelt salg. Endringer i virkelig verdi resultatføres i den perioden det oppstår.

Det skal foretas en årlig vurdering av hvorvidt de bokførte verdier er høyere eller lavere enn virkelig verdi (markedsverdi) som forventes å ikke være av forbigående art. Vurdering av virkelig verdi baseres på en takst foretatt av en uavhengig takstmann/foretak, som er kvalifisert og har ustrakt erfaring med området og type eiendom som verdsettes. Verdsettelsen er basert på en neddiskontering av summen av netto årlige leieinntekter med et avkastningskrav som reflekterer risiko i netto kontantstrømmer.

Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Eventuell utsatt skattefordel balanseføres som fordring og utsatt skatt balanseføres som gjeld.

Forsikringsmessige forhold

Regnskapsstandarden omhandler regnskapsmessig behandling av forsikringskontrakter. Pensjonskassens forsikringskontrakter omfattes av standarden. De regnskapsmessige avsetningene knyttet til forsikringskontrakter er i utgangspunktet forankret i norsk særlovgivning.

Premieinntekter

Netto premieinntekter omfatter årets forfalte premie. Forhåndsprising av premie for rentegaranti, administrasjon og fortjeneste er inkludert i premieinntektene.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Utbetalte erstatninger

Erstatninger for egen regning omfatter utbetalte pensjoner fratrukket fraflyttede premiereserver og endring i erstatningsavsetning. Avsetning for ikke-ferdigbehandlede eller ikke-utbetalte erstatninger ivaretas ved avsetninger.

Overføring av premiereserve m.v. (flytting)

Overføring av premiereserve ved flytting av forsikringer mellom forsikringsselskaper føres over resultatregnskapet under posten netto premieinntekter for mottatte reserver og erstatninger for egen regning for avgitte reserver. Kostnads-/inntektsføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. På samme tidspunkt reduseres/økes premiereserven i forsikringsmessige avsetninger tilsvarende. Flyttebeløpet inkluderer også kontraktenes andel av tilleggsavsetning, kursreguleringsfond og årets resultat. Tilflyttede tilleggsavsetninger vises ikke under premieinntekter, men under posten endringer i forsikringsmessige avsetninger. Flyttebeløpene klassifiseres som kortsiktig fordring/ gjeld til oppgjør finner sted.

Premiereserve mv.

Premiereserven utgjør den forsikringstekniske kontantverdien av pensjonsrettigheter som er opptjent på beregningstidspunktet. Denne beregnes av pensjonskassens aktuar. Pensjonskassen er forsikringsteknisk fullfinansiert. Dette innebærer at premiereserven gir full dekning for verdien av de påløpte pensjonsforpliktelser.

DKP anvender en dynamisk dødelighetstariff, K2013, og er fullfinansiert i tråd med denne.

Administrasjonsreserven skal i prinsippet gi dekning for fremtidige administrasjonskostnader, som vil påløpe dersom pensjonskassen blir avviklet og ikke lenger kan finansiere administrasjons-kostnadene gjennom kundenes løpende premiebetaling. Det er ikke adgang til å redusere den balanseførte administrasjonsreserven på annen måte enn ved å dekke årets administrasjonskostnader knyttet til løpende pensjonsutbetalinger.

Erstatningsavsetningen skal dekke pensjonskassens forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som ved regnskapsårets utgang ikke er oppgjort av, eller meldt til, pensjonskassen. Erstatningsavsetningen skal bare tilsvare midler som ville ha kommet til utbetaling i regnskapsåret, dersom erstatningstilfellet var ferdigbehandlet.

Premiefond

Premiefondet er innbetalt/opptjente midler som kan benyttes til dekning av fremtidig premie og sikring av reguleringstillegg til pensjoner. Fondet blir tilført 2,0 % årlig rente.

Bufferfond

Bufferfondet er nytt og erstatter tidligere tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond, og kan tilføres overskudd på avkastningsresultatet eller dekke eventuelle underskudd. Regelendringen vil legge til rette for et mer nøytralt regelverk ved flytting av kommunale pensjonsordninger. Bufferfondet fordeles på hver kontrakt og vil også kunne benyttes ved negativ avkastning, hvilket vil være gunstig for pensjonskassens egenkapital i dårlige finansår. En annen fleksibel egenskap ved bufferfondet er at man i et senere år kan overføre tidligere tilordnede overskudd til premiefondet.

Risikoutjevningsfond

Det er anledning til å avsette inntil 50 prosent av risikoresultatet til risikoutjevningsfond til dekning av eventuelt fremtidig negativt risikoresultat. Risikoutjevningsfondet inngår som en del av egenkapitalen.

Tilstrekkelighetstest

En tilstrekkelighetstest skal utføres for å kontrollere om nivået på avsetningene til premiereservene og erstatningsreservene står i forhold til forpliktelsene ovenfor kundene. Eventuelt negativ avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for uavløpt risiko (premieavsetning).

Nettoføring av forvaltningskostnader

Pensjonskassen fører forvaltningskostnader etter nettoprinsippet som innebærer at forvaltningshonorar belastet i fondet ikke blir bruttoført.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

Drammen kommunale pensjonskasse

NOTE 2: OVERFØRING AV PREMIERESERVER/TILLEGGSAVSETNINGER

	2023		2022	
	Beløp	**Antall**	**Beløp**	**Antall**
Linje 1.3 gjelder overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	0	0	4 801 564	13
Linje 5.2 Gjelder overføring av premiereserve, pensjonskapital mv. og tilleggsavsetninger til andre forsikringsforetak/ pensjonsforetak av enkeltpersoner fra pensjonskassen ved fratredelse	0	0	0	0
Linje 6.6 Gjelder overføring av tilleggsavsetninger fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	0	0	1 034 819	13

NOTE 3: REVISJONSHONORAR

(beløp i hele kroner inkl. mva)	**2023**	**2022**
Lovpålagt revisjon	458 300	385 374
Sum	**458 300**	**385 374**

NOTE 4: SKATTEKOSTNAD

	2023	**2022**
Resultat før skattekostnad	60 915 938	-48 712 092
Aktuarielle gevinster og tap på pensjonsordninger til ansatte	-464 349	-997 566
+/- Permanente forskjeller	-9 155 458	66 244 716
+/- Endring i midlertidige forskjeller	-19 413 286	6 124 517
Årets skattegrunnlag	31 882 845	22 659 575
Skattesats	25,00 %	25 %
Skatt	7 970 711	5 664 894
Formuesskatt	710 293	389 300
Betalbar skatt	8 681 004	6 054 194
Skattekorreksjoner tidligere år	95 984	-3 600 715
Utsatt skatt netto endring	4 853 322	-9 948 581
Skattekostnad	13 630 309	-7 495 103

Betalbar skatt på ordinært resultat	7 970 711	5 664 894
Formueskatt	710 293	389 300
Skatt på andre kostnader og inntekter	116 087	-249 392
Total betalbar skatt	**8 797 091**	**5 804 802**

NOTE 5: UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT

Midlertidige forskjeller	2023		2022		Netto endring
	Skatte-økende	**Skatte-reduserende**	**Skatte-økende**	**Skatte-reduserende**	
Pensjonsforpliktelse, endring i netto forpliktelse	0	2 077 396	0	1 895 759	181 638
Investeringseiendom	19 498 902	0	22 067 926	0	2 569 024
Midlertidige forskjeller omløpsmidler	27 543 215	0	494 288	0	-27 048 927
Gevinst og tapskonto	19 539 919	0	24 424 899	0	4 884 980
Netto midlertidige forskjeller	66 582 036	2 077 396	46 987 112	1 895 759	-19 413 286
Utligning	-2 077 396	-2 077 396	-1 895 759	-1 895 759	0
Grunnlag balanseføring	64 504 640	0	45 091 353	0	19 413 286
Skattesats	25 %		25 %		
Utsatt skatt/skattefordel	16 126 160		11 272 838	0	0
Begrensning i utsatt skattefordel	0	0	0	0	0
Endring utsatt skatt/skattefordel	16 126 160	0	11 272 838	0	4 853 322

NOTE 6: UTLÅN OG FORDRINGER

	Kollektivportefølje	**Selskapsportefølje**	**Sum**	**Nivå**
Forvaltningskonto / plasseringskonto	125 857 033	10 247 005	136 104 038	2
Pensjonsutbetalingskonto	34 493 841	0	34 493 841	2
	160 350 874	**10 247 005**	**170 597 879**	

2.4.3 Utlån og fordringer	Selskapsportefølje	10 247 005
6.4.3 Utlån og fordringer	Kollektivportefølje	160 350 874
Sum		**170 597 879**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

NOTE 7: AKSJER OG ANDELER

	Anskaffelseskost	Virkelig verdi	Nivå
Norske fondsandeler			
Alfred Berg Gambak C	259 208 730	639 948 882	2
KLP Aksjeglobal Indeks Valsik S	278 316 467	625 199 454	2
Nordea Stabile Aksjer Global	214 561 853	297 367 551	2
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	590 080 596	573 432 414	3
Sum norske fondsandeler	**1 342 167 645**	**2 135 948 302**	
Utenlandske fondsandeler			
AB SICAV I-Global Core Equity Portfolio	229 344 888	257 633 376	2
Ardevora Global Long-Only Equity SRI Fund	88 846	90 501	2
Baillie Gifford Worldwide Global Alpha Choice B	113 481 175	332 281 192	2
RBCLux AnsvarligeGlbInvest O1CH	138 000 000	130 644 465	2
Acadian Sustainable Global Equity UCITS Shs CI NOK Hed	214 850 000	236 111 891	2
Sum utenlandske fondsandeler	**695 764 910**	**956 761 425**	
Totalt aksjer og aksjefondsandeler	**2 037 932 555**	**3 092 709 727**	

2.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	Selskapsportefølje	232 844 021
6.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	Kollektivportefølje	2 859 865 706
Sum		**3 092 709 727**

NOTE 8: SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

Obligasjonsfond	Anskaffelses kost	Virkelig verdi	Nivå
Norske:			
Storebrand Kreditt Norsk IG B	1 391 525 433	1 370 422 164	2
DNB Obligasjon III	1 471 482 052	1 445 505 807	2
Utenlandske:			
Mercer Short Duration Global Bond Fund 1 -Robeco	818 210 738	913 565 510	2
Mercer Short Duration Global Bond Fund 2 (Pimco)	703 220 692	748 782 114	2
Alfred Berg Nordic Investment Grade	296 957 981	314 048 256	2
Alfred Berg Nordic Investment Grade Mid duration	1 193 267 476	1 208 445 463	2
Sum Obligasjonsfond	**5 874 664 373**	**6 000 769 314**	

Obligasjoner og sertifikater er verdsatt til børskurs, offentlig kursliste eller siste kjente omsetningsverdi.
Virkelig verdi inkluderer opptjente ikke forfalte renter

2.4.2 Rentebærende verdipapirer	Selskapsportefølje	451 786 096
6.4.2 Rentebærende verdipapirer	Kollektivportefølje	5 548 983 219
Sum		**6 000 769 315**

NOTE 9: FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater kan være knyttet til underliggende størrelser som ikke balanseføres. For å kvantifisere omfanget av derivater refereres det da til nominelt beløp (volum).
Pensjonskassen har ingen derivater pr. 31.12.2023

Beskrivelse av nivåene	Nivå
Aktiv marked	1
Avledet av aktiv marked	2
Ikke aktiv marked	3

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet				
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	0	2 519 277 313	573 432 414	3 092 709 727
Rentebærende papirer	0	6 000 769 314	0	6 000 769 314
Finansielle derivater	0	0	0	0
Utlån og fordringer	0	170 597 879	0	170 597 879
Sum	**0**	**8 690 644 506**	**573 432 414**	**9 264 076 921**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

NOTE 10: UREALISERTE GEVINSTER OG TAP

Aksjefond	Anskaffelseskost	Virkelig verdi	Urealisert gevinst	Urealisert tap	Netto gevinst/tap
Norske	1 342 167 645	2 135 948 302	793 780 656	0	793 780 656
Utenlandske	695 764 910	956 761 425	260 996 515	0	260 996 515
Sum	**2 037 932 555**	**3 092 709 727**	**1 054 777 172**	**0**	**1 054 777 172**

Obligasjonsfond	Anskaffelseskost	Virkelig verdi	Urealisert gevinst	Urealisert tap	Netto gevinst/tap
Norske	2 863 007 485	2 815 927 971	0	-47 079 514	-47 079 514
Utenlandske	3 011 656 887	3 184 841 343	173 184 456	0	173 184 456
Sum	**5 874 664 373**	**6 000 769 314**	**173 184 456**	**-47 079 514**	**126 104 942**

Andre finansielle instrumenter	Anskaffelseskost	Virkelig verdi	Urealisert gevinst	Urealisert tap	Netto gevinst/tap
Renterelaterte derivater	0	0	0	0	0
Sum	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Totalsum	**7 912 596 928**	**9 093 479 041**	**1 227 961 628**	**-47 079 514**	**1 180 882 113**

NOTE 11: FINANSIELL RISIKO

Styret har valgt en forvaltningsstrategi med forholdsvis moderat risiko. Med risiko menes i denne sammenheng sannsynligheten for tap i våre aktivas verdi i forhold til tilgjengelig bufferkapital. For å sikre en høyest mulig avkastning i forhold til det valgte risikonivå, har pensjonskassen bygget opp en forvaltningsportefølje som består av obligasjoner, aksjer, eiendom, utlån mot pant i fast eiendom og bankinnskudd.

De ulike aktiva er i varierende grad utsatt for finansiell risiko. Aksjerisiko, eiendomsrisiko, kredittrisiko, renterisiko, valutarisiko og likviditetsrisiko er hovedformene for finansiell risiko disse plasseringene er utsatt for.

Aksje- og eiendomsrisiko

Aksje- og eiendomsrisiko er risiko for tap på aksjer eller eiendom som følge av endringer i markedspriser på finansielle instrumenter. Pensjonskassen har fastsatt allokeringsrammer for å begrense denne type risiko.

Kredittrisiko

Med kredittrisiko menes risiko for at utsteder av et verdipapir eller en lånekunde misligholder sine forpliktelser.

For å holde kredittrisikoen innenfor akseptable rammer, har styret fastsatt krav til kredittverdighet til investeringer som inngår i de finansielle porteføljer og forhåndsgodkjent forvalternes kredittvurderingssystem. Det har ikke vært kredittap på verdipapirer i DKP.

Renterisiko

Renterisiko er risiko for verditap på rentebærende instrumenter, som obligasjoner og pengemarkedsplasseringer, på grunn av endringer i det generelle rentenivået.

Pensjonskassen har fastsatt rammer for durasjon for å styre renterisikoen i porteføljen. Pensjonskassens forvaltere anvender renterelaterte derivater for å styre markedsrisikoen knyttet til obligasjonsporteføljen. Hensikten er å effektuere strategien på en mest mulig effektiv måte uten å øke risikoeksponeringen.

Valutarisiko

Valutarisiko er risiko for verdiendringer som følge av svingninger i valutakursene. DKP valutasikrer alle sine utenlandske plasseringer.

Likviditetsrisiko

Pensjonskassen skal til enhver tid holde en likviditetsreserve som tilsvarer tre måneders pensjonsutbetaling. Pensjonskassen kan på kort varsel omgjøre noe av sine investeringer til likviditet.

THIS FILE IS SEALED WITH ELECTRONIC SIGNATURE

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

NOTE 12: IAS19 - PENSJONSKOSTNADER OG PENSJONSFORPLIKTELSER

Forutsetninger	**2023**	**2022**
Diskonteringsrente	3,10 %	3,00 %
Forventet lønnsøkning	3,50 %	3,50 %
Forventet økning G	3,25 %	3,25 %
Forventet pensjonsregulering	2,80 %	2,50 %
Antatt langsiktig avkastning	3,10 %	3,00 %
Dødelighetstabell	K2013	K2013

Brutto pensjonsforpliktelse	**2023**	**2022**
Brutto pensjonsforpliktelse 01.01	26 040 401	24 827 856
Rentekostnad	781 212	471 729
Årets pensjonsopptjening	1 107 447	1 454 151
Pensjonsutbetalinger	-1 139 650	-1 034 159
+ (Redusert)/Økt forpliktelse ved pensjonsplanendring i løpet av åre	0	0
Årets estimatavvik	1 616 272	320 824
DBO ved periodens slutt	**28 405 682**	**26 040 401**

Pensjonsmidler	**2023**	**2022**
Virkelig verdi pensjonsmidler 01.01	24 448 664	24 399 356
Renteinntekt	733 460	463 588
Innbetalinger	1 392 572	1 136 642
Pensjonsutbetalinger	-1 139 650	-1 034 159
Årets estimatavvik	1 226 391	-516 763
Pensjonsmidler ved periodens slutt	**26 661 436**	**24 448 664**

Netto pensjonsforpliktelse	**2023**	**2022**
Netto pensjonsforpliktelse	1 744 246	1 591 737
Periodisert AGA	333 151	304 022
*) Herav AGA inkludert i DBO:	**2 077 396**	**510 343**

Årets kostnad - i resultat før andre resultatkomponenter	**2023**	**2022**
Årets pensjonsopptjening	1 107 447	1 454 151
Rentekostnad av pensjonsforpliktelser	764 370	461 997
Renteinntekt	-737 198	-464 552
Periodisert AGA på netto pensjonsforpliktelse	216 712	277 255
Netto pensjonskostnad inkl AGA	**2 485 950**	**3 180 447**

Beregning er utført av aktuarer hos Gabler AS og det er benyttet økonomiske forutsetninger som anbefalt fra Norsk Regnskapsstiftelse.
Beregningen er gjordt for de 7 personene som er fast ansatt.

Ansatte i Drammen kommunale pensjonskasse sine pensjonsytelser følger reglene for offentlig tjenestepensjon

NOTE 13: UTLÅN TIL ANSATTE

Ingen ansatte har lån i pensjonskassen.

NOTE 14: INVESTERINGSEIENDOM

Pensjonskassen kjøpte i 2005 eiendommen Engene 1, Drammen. Akkumulert anskaffelseskost er 250,7 mill. kr. Investeringen er en finansplassering på kommersielle vilkår, og bygger på en nettoleieavtale frem til 2024 med Drammen kommune. Det er inngått en avtale mellom Drammen kommune og Drammen Eiendom KF om forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommen. Eiendommen benyttes ikke av Drammen kommunale Pensjonskasse.

Eiendommen regnskapsføres til virkelig verdi i henhold til årsregnskapsforskriften § 3-4 og IAS 40. Eiendommen verdsettes årlig av uavhengig selskaper, som har kompetanse til å foreta denne type verdsettinger og som kjenner lokalmarkedet. Verdsettingen er basert på diskontering av fremtidige kontantstrømmer fra den langsiktige leiekontrakten med Drammen kommune. Til grunn for verdsettingen er det anvendt en diskonteringsrente på 7,2 %. Det ble foretatt nedskriving av eiendommen i 2023. Eiendommen ble verdiregulert til 435 mill. kr.

I 2023 er det generert en husleieinntekt på 24,45 mill. kr. Leieinntekten er i sin helhet mottatt av nærstående part, Drammen kommune.

Som uavhengige takstmenn har pensjonskassen engasjert firmaene Stærkeby Takst AS og Bjørn Helmersen Takst AS til å taksere eiendommen til markedsverdi.

Det er benyttet et gjennomsnitt av de to eksterne takstene som grunnlag for markedsverdien på eiendommen.

Beløp i 1000 kr	**Sum**
Inngående balanse	455 000
Tilgang/påkost i løpet av året	478
Justering til virkelig verdi	-20 478
Utgående balanse	**435 000**

2.1.1 Investeringseiendommer	Selskapsportefølje	32 750
6.1.1 Investeringseiendommer	Kollektivportefølje	402 250
Sum		**435 000**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

NOTE 15: INNSKUTT EGENKAPITAL

Spesifikasjon av innskutt egenkapital

Beløp i 1000 kr	
Saldo innskutt egenkapital 31.12.2015 - Alt fra Drammen Kommune	90 700
Innskutt EK styrevedtak 01.06.2016 Drammen Kummune	10 000
Innskutt EK styrevedtak 09.06.2017 Drammen Kommune	10 000
Innskutt EK styrevedtak 01.03.2018 Drammen Kommune	10 000
Innskutt EK styrevedtak 11.06.2019 Drammen Kommune	10 000
Innskutt EK styrevedtak 10.03.2020, overført fra KLP-tidligere Nedre Eiker Kommune	41 654
Innskutt EK styrevedtak 10.03.2020, overført fra KLP-tidligere Svelvik Kommune	13 903
Innskutt EK styrevedtak 10.03.2020, overført fra KLP-tidligere Hermansenteret Nedre Eiker KF	27
Innskutt EK styrevedtak 10.03.2020, overført fra KLP-tidligere Svelvik kirkelige fellesråd	150
Innskutt EK styrevedtak 10.03.2020, overført fra KLP-tidligere Nedre Eiker kirkelige fellesråd	487
Innskutt EK styrevedtak 10.03.2020 Drammen Kommune	10 000
Innskutt EK styrevedtak 11.06.2021 Drammen Kommune	20 000
Innskutt EK styrevedtak 21.03.2022 Drammen Kommune	20 000
Innskutt EK styrevedtak 14.02.2023 Drammen Kommune	20 000
Sum innskutt egenkapital pr. 31.12	**256 920**

NOTE 16: KAPITALAVKASTNINGSRENTE

	2023	2022	2021	2020	2019
Bokført avkastningsrente på kollektivporteføljen	7,02 %	-7,39 %	5,95 %	2,30 %	3,70 %
Verdijustert avkastning på kollektivporteføljen	7,02 %	-7,39 %	6,27 %	8,50 %	10,20 %
Bokført avkastningsrente på selskapsporteføljen	7,02 %	-7,39 %	5,95 %	2,30 %	3,70 %

Beregnet etter modifisert Dietz' metode for både selskaps- og kollektivporteføljen

NOTE 17: RESULTATANALYSE

Premiebetalende	2023	2022
Avkastningsresultat i kollektivporteføljen		
Inntekt fra investeringer i kollektivporteføljen	584 935 873	-619 503 239
Tilført rente	-164 076 555	-156 259 576
Avkastningsresultat	**420 859 318**	**-775 762 815**
Overført/belastet premiefond	0	0
Overført/belastet bufferfond	416 713 677	-771 050 426
Sum disponering til forsikringsfond	**416 713 677**	**-771 050 426**
Overført til/fra risikoutjevningsfond	4 145 641	-4 712 389
Sum disponering av avkastningsresultat	**420 859 318**	**-775 762 815**
Risikoresultat		
Premiebetalende med sparing	40 707 685	31 206 524
Reassuranseresultat	-239 250	-188 000
Risikoresultat	**40 468 435**	**31 018 524**
Resultat uførhetsrisiko	42 023 807	36 729 541
Resultat opplevelsesrisiko	7 084 405	-2 949 990
Resultat dødsrisiko	-1 615 983	-1 177 450
Endring erstatningsavsetninger	-6 784 544	-1 395 577
Premie gjenforsikring	-239 250	-188 000
Sum spesifikasjon av risikoresultat	**40 468 435**	**31 018 524**
Overført til premiefond	40 468 435	31 018 524
Overført til risikoutjevningsfond	0	0
Sum disponering av risikoresultat	**40 468 435**	**31 018 524**
Administrasjonsresultat		
Administrasjons- og forvaltningspremie	8 427 000	6 170 000
Netto frigjort administrasjonsreserve	11 995 162	11 134 581
Forvaltnings- og forsikringsrelaterte kostnader	-19 946 497	-18 602 715
Administrasjonsresultat	**475 665**	**-1 298 135**
Teknisk regnskap		
Avkastningsresultat	420 859 318	-775 762 815
Risikoresultat	40 468 435	31 018 524
Administrasjonsresultat	475 665	-1 298 135
Overført til andre forsikringsfond	-457 182 112	740 031 903
Forfalt rentegarantipremie og fortjenesteelementer	13 664 000	12 892 000
Teknisk regnskap	**18 285 306**	**6 881 477**
Endring i opptjent egenkapital		
Resultat av teknisk regnskap	18 285 306	6 881 478
Netto gevinst på investeringer i selskapsporteføljen	44 490 472	-54 680 388
Kostnader i ikke-teknisk regnskap	-1 859 841	-913 182
Skattekostnader	-13 630 309	7 495 103
Andre inntekter og kostnader	-580 436	-748 175
Endring i opptjent egenkapital	**46 705 192**	**-48 712 092**
Avstemming av endring i opptjent egenkapital		
Opptjent egenkapital 01.01	426 608 378	468 573 542
Opptjent egenkapital 31.12	473 313 571	506 083 258
Endring i opptjent egenkapital	**46 705 192**	**37 509 716**

Etter årsregnskapsforskriften §5-10 skal resultatregnskapet fordeles på hovedbransjer og delbransjer. Drammen kommunale pensjonskasse har kun en delbransje hvor det utbetales tjenestepensjon.

NOTE 18: ANTALL ANSATTE

Pensjonskassen har syv ansatte.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

NOTE 19: GODTGJØRELSE TIL STYRET OG DAGLIG LEDER.

	2023
Ytelse til daglig leder:	
Lønn	1 320 583
Pensjonskostnad	26 412
Andre ytesler	20 296
Trond Julin	146 565
Majken Margrethe Smith	101 719
Roar Paulsen	82 033
Laila Evensen	82 033
Stig Neteland	82 033
Totalt styret	**494 383**

Drammen kommunale pensjonskasse har pensjonskostnader til egne ansatte.
Daglig leder har ikke har avtale om sluttvederlag.
Ingen av styrets medlemmer eller daglig leder har lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelse i pensjonskassen.

NOTE 20: TILSTREKKELIGHETSTEST

Nytt dødelighetsgrunnlag ("K2013") er fullt finansiert.
For øvrig vurderer aktuar grunnlaget for de forsikringsmessige avsetninger som tilstrekkelig og avsatt i henhold til lov og forskrifter.

NOTE 21: GJENFORSIKRING

Pensjonskassen har inngått avtale med O2 Broking Aps som megler av katastrofegjenforsikring. Avtalen om forsikring er gjort med Arch Re. Maksgrense er 100 MNOK og pensjonskassens egenandel er 10 MNK. 'Ratingen er A+.
Gjenforsikringen dekker tidsperioden 01.01.2023 til 31.12.2023 og er betalt med kr 239 250

NOTE 22: FORUTSETNINGENE FOR FORSIKRINGSFORPLIKTELSENE

For dødelighet og sivilstandselementer benytter pensjonskassen tariffgrunnlaget K2013 med Finanstilsynets minstekrav til marginer.
For den premiebetalende porteføljen benyttes egen uføretariff basert på pensjonskassens risikoeksponering og erfaringer.
Gjennomsnittlig grunnlagsrene var 2,31 prosent pr. 31.12.2023. Premiefondet er i regnskapsåret tilført en rente på 2,0 prosent.

NOTE 23: ENDRINGER I FORSIKRINGSFORPLIKTELSENE

	Premiereserve mv.	Bufferfond	Premiefond	**Totalt**
1. Inngående balanse	6 390 608 530	1 056 838 697	578 384 565	8 025 831 791
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser				0
2.1 Netto resultatførte avsetninger (resultatpost 6 samt del av post 5.2)	601 486 926	416 713 677	11 055 816	1 029 256 420
2.2 Overskudd på avkastningsresultatet (resultatpost 8.1)	0	0	0	0
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikrings-kontraktene (resultatpost 8.2)	0	0	40 468 435	40 468 435
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	601 486 926	416 713 677	51 524 251	1 069 724 855
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser				
3.1 Overføringer mellom fond	0	0		0
3.2 Overføringer til/fra pensjonskassen	0	0	-183 941 724	-183 941 724
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	0	0	-183 941 724	-183 941 724
4. Utgående balanse	**6 992 095 456**	**1 473 552 374**	**445 967 092**	**8 911 614 922**

* Med virkning fra 01.01.2022 ble tidligere fond for Tilleggsavsetninger og Kursreguleringsfond erstattet med Bufferfond.

Drammen kommunale pensjonskasse har en delbransje, det utbetales kun tjenestepensjon.

NOTE 24: BESTAND, ANTALL MEDLEMMER

	Drammen Kommune	**Drammenregionen Interkomm. Havnev.**	**Drammenregionens Brannvesen IKS**	**Alarmsentralen IKS**	**Drammen Krk. Fellesråd**	**Drammen komm. pensjonskasse**
Antall aktive medl (ekskl uføre)	7 055	20	220	49	132	7
Antall pensjonister	5 593	28	102	17	131	10
herav uførpensjonister	1 135	1	9	0	20	0
herav alderspensjonister	3 963	22	81	15	99	9
herav ektefellepensjonister	462	5	12	1	11	1
herav barnepensjonister	33	0	0	1	1	0
Antall ikke løpende oppsatte	16 197	13	190	38	426	4
Sum	**34 438**	**89**	**614**	**121**	**820**	**31**

	Drammen Kino	**Glitravannverket IKS**	**Drammen Fjernvarme**	**Renovasjonsselsk. for Drammensreg. IKS**	**Totalt**
Antall aktive medl (ekskl uføre)	1	24	2	116	7 626
Antall pensjonister	4	13	3	11	5 912
herav uførpensjonister	0	2	0	4	1 171
herav alderspensjonister	2	9	2	7	4 209
herav ektefellepensjonister	2	2	1	0	497
herav barnepensjonister	0	0	0	0	35
Antall ikke løpende oppsatte	0	15	4	90	16 977
Sum	**9**	**65**	**12**	**228**	**36 427**

Forutsetninger: Mottagere av AFP 62 er ført sammen med de aktive. Barnetillegg er ikke talt med.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

NOTE 25: PREMIEFOND FORDELT PR SELSKAP

Premiefond fordelt per selskap:	Drammen Kommune	Drammenregionen Interkommunale Havnevesen	Drammenregionens Brannvesen IKS	Alarmsentralen IKS	Drammen Kirkelige Fellesråd	Drammen kommunale pensjonskasse
Inngående balanse	504 932 027	8 932 261	31 989 717	7 325 208	13 649 665	1 570 769
Korrigering inngående balanse	0	0	0	0	0	0
Innbetalinger - for mye fakturert premie	0	0	0	0	0	26 461
Tilbakeført premiereserve v/fratredelse	0	0	0	0	0	0
Tilbakeført premiereserve v/overgang til ny OFTp	0	0	0	0	0	0
Overføringer fra KLP	0	0	0	0	0	0
Garantert rente	9 728 818	170 680	590 027	114 647	232 420	29 509
Uttak fra premiefond	-150 000 000	-1 265 289	-20 196 260	-4 920 298	-5 450 035	-800 000
Resultatfordeling	37 275 219	305 172	1 157 384	216 935	610 005	169 464
Utgående balanse	**401 936 064**	**8 142 824**	**13 540 868**	**2 736 493**	**9 042 054**	**996 203**

Premiefond fordelt per selskap:	Drammen Kino	Glitravannverket IKS	Drammen Fjernvarme	Renovasjonsselskapet for Drammens-regionen IKS	Totalt
Inngående balanse	73 390	2 478 848	60 620	7 372 060	578 384 566
Innbetalinger - for mye fakturert premie	0	0	0	0	26 461
Garantert rente	813	40 284	1 183	147 436	11 055 816
Uttak fra premiefond	-74 202	-1 250 000	-12 101	0	-183 968 185
Resultatfordeling	48 726	282 650	50 923	351 957	40 468 435
Utgående balanse	**48 727**	**1 551 783**	**100 624**	**7 871 453**	**445 967 092**

Beløp i 1000 kr	2023	2022	2021
Premiefond	445 967	578 385	646 757
Årets premie (premietilskudd)	822 904	589 181	587 483
Premiefondets størrelse i forhold til årets premie	0,54	0,98	1,10
Premiefondet i % av ordinær premie	54 %	98 %	110 %

Premiefondets anvendelse de siste 5 år

Beløp i 1000 kr	2023	2022	2021
Inngående balanse	578 385	646 757	482 787
Sum premie	-822 904	-589 181	-587 483
Innbetalt til premiefond/ belastet premiefond	638 962	477 380	474 812
Overføringer fra KLP	0	15	0
Tilbakeført premiereserve v/overgang til ny OFTp	0	0	0
Garantert rente	11 056	12 394	7 576
Resultatdisponering (til/fra fond)	40 468	31 019	269 065
Utgående balanse	**445 967**	**578 385**	**646 757**

NOTE 26: SOLVENSMARGIN

Beløp i 1000 kr	2023	2022
Solvensmarginkrav		
Kollektiv tjenestepensjon	307 884	281 726
Etterlattepensjon	9 840	8 804
Uførepensjon og premiefritak	13 258	12 348
Sum solvensmarginkrav	**330 982**	**302 878**
Ansvarlig kapital		
Innskutt egenkapital	256 920	236 920
Opptjent egenkapital	410 113	367 554
Fradrag urealiserte gevinster selskapsportefølje	-86 504	-52 868
Kjernekapital	580 529	551 606
Ansvarlig lånekapital som medregnes	35 500	35 500
Sum netto ansvarlig kapital	616 029	587 106
Beløp i 1000 kr	**2023**	**2022**
Netto ansvarlig kapital iht solvensmarginregelverket	629 679	587 106
Bufferfond (50 %)	736 776	528 419
Risikoutjevningsfond (50 %)	31 600	29 527
Solvensmarginkapital	**1 398 056**	**1 145 052**
Overskudd solvensmarginkapital	1 067 073	842 175
Kapital i prosent av krav	**422,4 %**	**378,1 %**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

NOTE 27: STRESSTEST

For å investere i aksjer og obligasjoner er det påkrevet at pensjonskassen er i besittelse av finansiell bufferkapital for å motstå store markedssvingninger. Bufferkapitalen basert på stresstest I pr. 31.12 består av følgende elementer :

Beløp i 1000 kr	2023	2022
Samlet kapitalkrav for markedsrisiko	1 568 540	1 304 536
Samlet kapitalkrav for livsforsikringsrisiko	204 237	191 879
Samlet kapitalkrav for helseforsikringsrisiko	0	0
Samlet kapitalkrav for motpartsrisiko	9 643	7 337
Sum kapitalkrav før korrelasjonseffekt	1 782 420	1 503 752
Samlet tapspotensial før operasjonell risiko	1 634 272	1 367 235
Operasjonell risiko	39 237	35 300
Justering for den tapsabsorberende evnen til utsatt skatt	-251 026	-210 380
Samlet risiko	**1 422 483**	**1 192 155**

Pensjonskassens soliditetssituasjon viser pr 31.12

Ansvarlig kapital/Bufferkapital	2 413 394	1 765 279
Overskudd/underskudd av ansvarlig kapital		
Solvenskapitaldekning/Bufferkapitalutnyttelse	**170 %**	**148 %**

NOTE 28: TYPE PENSJONSORDNING.

DKP er pensjonsordningen for Drammen Kommunes arbeidstagere, samt foretak som kommunen har eller har hatt eierandel i eller som har nær tilknytning til kummunen.
Pensjonsordningen er en offentlig kollektiv pensjonsordning som følger forsikringsvilkårene og vedtekter for offentlige tjenestepensjonsorninger (TPO) avtalt i hovedtariffavtalen i kommunal sektor.
Ved utgangen av 2022 har følgende enheter pensjonsordningen i DKP:

1. Drammen Kommune
   - Drammen Eiendom KF
   - Drammensbadet KF
2. Drammen Fjernvarme AS
3. Drammen Kino
4. Glitrevannverket IKS
5. Drammensregionens Brannvesen IKS
6. Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS
7. Sørøst 110 IKS
8. Drammen Havn AS
9. Drammen Kirkelige Fellesråd
10. Drammen kommunale pensjonskasse

NOTE 29: BESKRIVELSE AV PENSJONSYTELSENE

Følgende ytelser inngår i pensjonsordningen:

1. Alderspensjon og AFP 65-66 år
2. Uførepensjon og midlertidig uførepensjon
3. Ektefelle- og barnepensjon

Drammen kommunale pensjonskasse har en delbransje, det utbetales kun tjenestepensjon.

Alderspensjon

• Før 67 år: 66 prosent av pensjonsgrunnlaget, før levealdersjustering.
• Fra 67 år: Differansen mellom 66 prosent av pensjonsgrunnlaget og en antatt alderspensjon fra folketrygden iht. bransjestandard, før levealdersjustering.
Til alderspensjon er det beregnet et tillegg på 10 prosent av brutto alderspensjon for hvert barn, men kan samlet ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget.
Alderspensjon beregnes som en livsvarig ytelse.

Ny alderspensjon/påslagspensjon

Det er vedtatt et nytt regelverk for alderspensjon med virkning fra 1.1.2020 som gjelder for de som er født i 1963 og senere. Det settes av en andel av lønnen (pensjonsgrunnlaget) i en beholdning, årlig 5,7 prosent for inntekt mellom 0 - 12G og 18,1 prosent for inntekt mellom 7,1 - 12G. Årlig pensjon beregnes ved at pensjonsbeholdningen divideres med delingstallet på uttakstidspunktet for pensjonen. Opptjent pensjon frem til 1.1.2020 beholdes.

AFP 65-66 år

Pensjonen beregnes enten etter folketrygdens regelverk, eller som en alderspensjon etter pensjonsordningens regler. Det blir innført ny AFP for de som er født i 1963 og senere. Reglene er ikke endelig vedtatt, men forslaget er i hovedtrekk lik AFP i privat sektor.

Uførepensjon og midlertidig uførepensjon

• 25 prosent av grunnbeløpet, likevel ikke mer enn 6 prosent av pensjonsgrunnlaget.
• 3 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp.
• 69 prosent av den delen av pensjonsgrunnlaget som er mellom 6 og 12 ganger folketrygdens grunnbeløp.

Delvis ervervsudyktighet gir rett til uførepensjon i forhold til graden av ervervsudyktigheten til enhver tid såfremt ervervsudyktigheten er minst 20 prosent. folketrygdens grunnbeløp.
Samlet barnetillegg kan likevel ikke overstige et beløp tilsvarende 12 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp.

Ektefelle- og barnepensjon

Årlig ektefellepensjon fra pensjonsordningen som omfatter arbeidstakere ansatt etter 1. juli 2000 eller ektefeller født etter 1. juli 1950, som det beregnes ordinær årspremie for, utgjør:

- 9 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Årlig ektefellepensjon fra pensjonsordningen som omfatter arbeidstakere ansatt før 1. juli 2000 og ektefelle født før 1. juli 1950, som det beregnes ordinær årspremie for, utgjør:

- differansen mellom 39,6 prosent av pensjonsgrunnlaget og en antatt etterlattepensjon fra folketrygden.

Årlig barnepensjon fra pensjonsordningen, som det beregnes ordinær årspremie for, utgjør:

- 15 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Barnepensjon beregnes til barnet er 20 år eller tidligere død.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

NOTE 30: TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Innbetalinger:

Beløp i 1000 kr	Administrasjonskostn.	Premie	EK-innskudd	Husleie
Drammen Kommune	2 118	594 829	20 000	24 453
Drammensregionens Brannvesen IKS	68	16 478	0	0
Drammen Kirkelige Fellesråd	33	7 979	0	0
Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RFD)	34	7 973	0	0
Sør-Øst 110 IKS	18	1 412	0	0
Drammen Havn AS (10017)	9	3 287	0	0
Glitrevannverket IKS	13	4 245	0	0
Drammen Fjernvarme AS	1	1 120	0	0
Drammen Kino AS	1	432	0	0

NOTE 31: UTBETALTE PENSJONER

Beløp i 1000 kr	2023	2022
Uførepensjon	32 502	31 826
Alderspensjon	211 442	191 217
Etterlattepensjon	24 197	22 246
Barnepensjon	1 109	1 207
Midlertidig uføre	0	0
Utbetalte refusjonspenger	24 873	23 554
Mottatte refusjonspenger	-38 190	-31 421
AFP 65	42 626	38 940
KLP utbetalt	1 320	782
Refusjoner NAV m.m.	0	14
Sum	**299 879**	**278 365**

NOTE 32: ANDRE FORPLIKTELSER

Beløp i 1000 kr	2023	2022
Leverandørgjeld	2 454	7 838
Forskuddstrekk	7 554	6 688
Skyldig AGA og finansskatt	370	392
Påløpt finansskatt av ferielønn	33	32
Feriepenger årets avsetning	666	631
For mye innbetalt premie	0	651
Annen kortsiktig gjeld	39	17
Oppgjørskonto mervediavgift	899	-423
SUM	**12 016**	**15 826**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
A503CC7D93F140C4B51178A023A53190

GABLER

AKTUARBERETNING 2023 FOR DRAMMEN KOMMUNALE PENSJONSKASSE

Gabler Pensjonstjenester AS er aktuarfunksjon for Drammen kommunale pensjonskasse.
Pensjonskassens aktuarfunksjon sørger for at pensjonskassen til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte.
Etter vår vurdering er forsikringsavsetningene i balansen pr. 31.12.2023 og tilordning av resultat fastsatt i samsvar med gjeldende lover og forskrifter.
Rimeligheten i fordelingen i henhold til Lov om Forsikringsvirksomhet § 3-13 (Tilordning av avkastning, overskudd) og § 3-14 (Overskudd på risikoresultatet) er vurdert i samsvar med Lov om Forsikringsvirksomhet § 3-18 (Anvendelse av overskudd tilordnet kontrakten).
Pensjonskassen har benyttet pristariffer som er meldt til Finanstilsynet i samsvar med Lov om Forsikringsvirksomhet § 3-7 (Meldeplikt og tilsyn med pristariffer).
Premiereserven for de kontraktfastsatte forpliktelsene er beregnet i samsvar med Lov om Forsikringsvirksomhet § 3-9 (Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser).

Kommentar:

Forvaltningskostnadene er ført etter nettoføringsprinsippet og pristariffen for pensjonskassen er utformet deretter.

Oslo, mars 2024
Gabler Pensjonstjenester AS

Irene Byermoen

Irene Byermoen
Aktuarfunksjon

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Stortorvet 7, 0155 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, 0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00

www.ey.no
Medlemmer av Den norske Revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til styret i Drammen kommunale pensjonskasse

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Drammen kommunale pensjonskasse som består av balanse per 31. desember 2023, resultatregnskap, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav og gir et rettvisende bilde av pensjonskassens finansielle stilling per 31. desember 2023 og av dens resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjon

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av pensjonskassen i samsvar med kravene i relevante lover og forskrifter i Norge og *International Code of Ethics for Professional Accountants* (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i pensjonskassens årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår konklusjon om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere om årsberetningen inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav og hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon eller ikke inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav, er vi pålagt å rapportere det.

Vi har ingenting å rapportere i så henseende, og vi mener at årsberetningen er konsistent med årsregnskapet og inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til pensjonskassens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn

Penneo Dokumentnøkkel: QUCHW-TDJ7H-4KJYH-12D5U-1724Q-D50BJ

for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle pensjonskassen eller virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av pensjonskassens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om pensjonskassens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at pensjonskassen ikke kan fortsette driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av og tidspunktet for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen.

Oslo, 21. mars 2024
ERNST & YOUNG AS

Revisjonsberetningen er signert elektronisk

Johan-Herman Stene
statsautorisert revisor

Penneo Dokumentnøkkel: QUCHW-TDJ7H-4KJYH-12D5U-1724Q-D50BJ

A member firm of Ernst & Young Global Limited

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur". De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Johan-Herman Stene
Statsautorisert revisor
På vegne av: Johan-Herman Stene
Serienummer: UN:NO-9578-5993-4-2411909
IP: 147.161.xxx.xxx
2024-03-21 20:55:17 UTC

bankID

Penneo Dokumentnøkkel: QUCHW-TDJ7H-4KJYH-12D5U-1724Q-D50BJ

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com.** Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er orginalen?
Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - **https://penneo.com/validator**